

АРХІТЕКТУРА

УДК 72.012

**ВИКОРИСТАННЯ ПІДХОДІВ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ
ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПРОТИДІЇ ПАНДЕМІЇ SARS-COV-2**

К. С. Косюк

студентка 5 курсу, група АМ-51м, навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Науковий керівник – к.т.н., доцент Н. В. Лушнікова

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті проаналізовано підходи універсального дизайну в контексті протидії пандемії SARS-COV-19. Розкрито зміст основних принципів і на реальних прикладах доведено ефективність їх використання, як способу боротьби з поширенням захворювання. Ключові слова: пандемія, універсальний дизайн, доступність, інклюзивність.

В статье проанализированы подходы универсального дизайна в контексте противодействия пандемии SARS-COV-2. Раскрыто содержание основных принципов и на реальных примерах доказана эффективность их использования, как способа борьбы с распространением заболевания. Ключевые слова: пандемия, универсальный дизайн, доступность, инклюзивность.

The article analyzes the importance of universal design approaches in the context of counteracting to the SARS-COV-2 pandemic. The basic principles are revealed and the effectiveness of their use as a way to control virus spreading is proved by real examples. Keywords: pandemic, universal design, accessibility, inclusiveness.

Період пандемії SARS-CoV-2 кинув виклик світу і продемонстрував нові ризики, які необхідно усунути або хоча б мінімізувати. Підходи універсального дизайну можуть слугувати одним з ефективних способів боротьби з розповсюдженням вірусу.

Універсальний дизайн – це принцип дизайну місць, речей, інформації, повідомлень та політики, який дозволяє скористатися ними найбільш широкому колу людей у найрізноманітніших ситуаціях та не передбачає створення окремих або спеціальних можливостей для такого користування [9].

Значний вклад у становлення універсального дизайну вніс американський архітектор та дизайнер Рональд Мейс. Він з дитинства був прикутий до інвалідного візка через поліомієліт та впродовж усього життя був змушений долати фізичні і соціальні бар'єри. У 1973 р. ним був створений перший в США кодекс доступності будівель. Також він взяв участь у розробці законів, спрямованих на подолання дискримінації людей з обмеженою мобільністю та на базі школи дизайну в Університеті Північної Кароліни заснував Центр доступного житла. Пізніше ця організація була перейменована в Центр універсального дизайну, який сьогодні є провідним національним і міжнародним ресурсом для досліджень та інформації про трансформацію житла і штучного середовища. Саме Рональд Мейс ввів термін «універсальний дизайн», який виходить за рамки мінімальних вимог до доступності та заохочує пошук рішень широкого спектра, які можуть ефективно використовуватися

всіма. Концепція Мейса передбачає проектування всіх об'єктів штучного середовища естетичними і максимально зручними для всіх, незалежно від їх віку, здібностей або статусу. Універсальний дизайн сьогодні можна назвати архітектурною ідеологією, яка об'єднує тих, хто прагне зробити міський простір максимально доступним, ефективним, стійким, естетичним і з мінімальними витратами [1].

Сім принципів універсального дизайну були визначені групою на чолі з Роном Мейсом у 1997 році [1; 2].

Згідно з позицією Центру з питань універсального дизайну в NCSU (NCSU – North Carolina State University – Державний університет Північної Кароліни) принципи можна застосовувати для оцінки існуючого дизайну, спрямування процесу подальшого розвитку дизайну та навчання як дизайнерів, так і споживачів використовувати товари та умови оточуючого середовища за більш придатними характеристиками.

Приклади застосування принципів універсального дизайну як ефективних інструментів боротьби із поширенням SARS-COV-2 наведено в таблиці.

Таблиця

Принципи універсального дизайну та їх використання в контексті пандемії

№	Назва	Зміст принципу	Приклад	Значення
1	2	3	4	5
1	Рівність та доступність використання	Створення безбар'єрного середовища для всіх категорій населення	Влаштування входу врівень з землею без застосування сходів і пандусів, використання автоматичних розсувних дверей (рис. 1)	Люди з різним ступенем мобільності не контактують із забрудненими поверхнями (поручнями, ручками дверей)
2	Гнучкість використання	Наявність додаткової інфраструктури та гнучкості обладнання для пересування, роботи, отримання послуг	Влаштування обладнання, меблів в різних рівнях, регулювання по висоті, адаптація простору до потреб маломобільних груп (рис. 2), можливість отримання послуг та їх оплати, виконання покупок онлайн	Можливість працювати, навчатися робити покупки, користуватися послугами дистанційно, без контакту з іншими людьми або гнучке застосування відповідно до потреб
3	Простота й інтуїтивність використання	Створення можливості для будь-якої людини легко зорієнтуватися в новому просторі	Використання маркування та зонування кольором. Наявність навігації в приміщенні (рис. 3)	Інтуїтивність використання запобігає скупченню людей внаслідок проблем з орієнтуванням
4	Доступно викладена інформація	Забезпечення можливості для кожного оперативно отримати інформацію	Наявність інформаційних стендів з читабельною інформацією, розбірливі таблички вивісок, дублювання інформації шрифтом Брайля, інформативні сайти установ (рис. 4)	Оперативність отримання послуг, відсутність або мінімізація контактів з іншими людьми

продовження таблиці

1	2	3	4	5
5	Терпимість до помилок	Передбачення можливості помилки і створення можливості її виправити	Розміщення антисептиків і табличок з важливою інформацією, підлогова розмітка для дотримання дистанції (рис.5)	Зменшення ризиків інфікування, і за потреби постійно є можливість дезінфекції
6	Малі фізичні зусилля	Створення можливості користуватися всіма необхідними послугами для будь-якої людини без значних фізичних зусиль	Універсально доступні вбиральні, обладнання, які можна використовувати з найменшою втомлюваністю, мінімізація повторювання дій	Використання систем, які реагують на світло, голос, рух, тепло, легкого доступу в приміщення без докладання зусиль
7	Наявність необхідного розміру, місця, простору	Забезпечення достатніх розмірів середовища для безперешкодного користування ним	Забезпечення достатньої ширини коридорів, холів, сходових маршів і площадок, створення можливості дотримуватися соціальної дистанції в кабінетах (рис. 7)	Сприяння зменшенню контактів між людьми та дотриманню соціальної дистанції

Рисунки 1–7 демонструють використання принципів універсального дизайну в архітектурно-дизайнерській практиці.

Рис. 1. Офісна будівля «Access Living» в Чикаго, Іллінойс, США [7]

Рис. 2. Ергономіка кухонного простору для осіб з інвалідністю: висувна полиця-стіл [6]

Рис. 3. Будівля національної лотереї та регіонального міністерства культури в м. Фіорде, Норвегія [4]

Рис. 4. Амбулаторно-поліклінічний заклад «Київський міський дитячий діагностичний центр» [5]

Рис. 5. Аптека «Подорожник» у м. Рівне, фото авторки

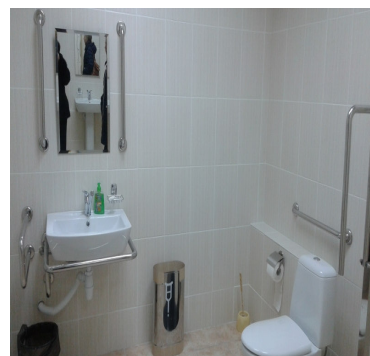

Рис. 6. Доступна громадська вбиральня в приміщенні Ощадбанку, м. Київ [8]

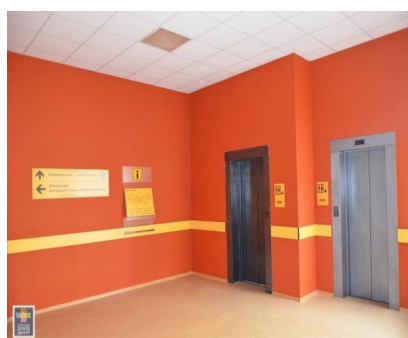

Рис. 7. Амбулаторно-поліклінічний заклад «Київський міський дитячий діагностичний центр» [6]

Підсумовуючи вище представлені аргументи можемо зробити висновок, що застосування принципів універсального дизайну не лише робить наше життя зручнішим і доступнішим для всіх людей, а й допомагає протидіяти поширенню пандемії SARS-CoV-2. Хоча Конвенції ООН про права людей з інвалідністю та дітей з інвалідністю Україна ратифікувала ще у 2009 році і протягом останніх років набрали чинності ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», ДБН В.2.2-3:2018 «Заклади освіти. Будинки і споруди», ДБН В.2.2-4:2018 «Заклади дошкільної освіти. Будинки і споруди», які регламентують застосування принципів універсального дизайну в проектуванні будівель і споруд, доступність архітектурного середовища в Україні є обмеженою. Існує значна потреба в підвищенні інклюзивності міського середовища та соціально важливих будівель.

1. Ronald L. Mace Center for Universal Design. URL: https://projects.ncsu.edu/www/ncsu/design/sod5/cud/about_us/usronmace.htm (дата звернення: 22.10.2020). 2. The 7 Principles of Universal Design. URL: <http://universaldesign.ie/What-is-Universal-Design/The-7-Principles/> (дата звернення: 21.10.2020) 3. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. К., 2013. 128 с. 4. Storehagen Atrium Signage, Førde. URL: shorturl.at/kmpZ8 (дата звернення: 14.11.2020). 5. АПЗ «Київський міський дитячий діагностичний центр», м. Київ, Україна. URL: <https://ud.org.ua/prikladi/medichni-ta-ozdorovchi-zakladi/282-apz-kijivskij-miskij-dityachij-diagnostichnij-tsentr-m-kijiv-ukrajina> (дата звернення: 01.11.2020). 6. Веб-портал : URL: <https://www.mebelok.com/uk-ua/kuhni-pid-zamovlennya-dlya-lyudey-z-obmezenymy-mozhlyvostyamy/> (дата звернення: 01.11.2020). 7. Офісна будівля «Access Living» Чикаго, Іллінойс, США. URL: <https://ud.org.ua/prikladi/derzhavni-ustanovi/43-ofisna-budivlya-access-living-chikago-illinojs-ssha> (дата звернення: 01.11.2020). 8. Перше інклюзивне відділення Ощадбанку. URL: <https://ud.org.ua/prikladi/sfera-poslug/finansovi-ta-administrativni/241-pershe-inklyuzivne-viddilennya-oshchadbanku> (дата звернення 01.11.2020). 9. Що таке універсальний дизайн? URL: <https://ud.org.ua/informatsiya/shcho-take-universalnij-dizajn> (дата звернення: 01.11.2020).